Štvrtok 17. februára 2022

P9_TA(2022)0050

Trest smrti v Iráne

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2022 o treste smrti v Iráne (2022/2541(RSP))

(2022/C 342/21)

Európsky parlament,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Iráne,

— so zreteľom na usmernenia EÚ o treste smrti,

— so zreteľom na usmernenia EÚ o ochrancoch ľudských práv,

— so zreteľom na globálny sankčný režim EÚ v oblasti ľudských práv (Magnitského akt EÚ),

— zo zreteľom na vyhlásenie hovorcu Európskej služby pre vonkajšiu činnosť z 30. januára 2022 o odsúdení Narges Muhammadíovej,

— so zreteľom na súbor zásad OSN na ochranu všetkých osôb vystavených akejkoľvek forme zaistenia alebo uväznenia z roku 1988,

— so zreteľom na vyhlásenia Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva z 18. marca 2021, v ktorom žiada okamžité prepustenie Dr. Ahmadrezu Džalálího, a z 25. novembra 2020, v ktorom Irán vyzýva, aby zastavil jeho popravu,

— so zreteľom na stanovisko pracovnej skupiny OSN pre svojvoľné zadržiavanie a Výboru OSN pre ľudské práva prijaté na jej zasadnutí 20. – 24. novembra 2017 týkajúce sa Ahmadrezu Džalálího (Iránska islamská republika),

— so zreteľom na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach z roku 1966,

— so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv z roku 1948,

— so zreteľom na Dohovor OSN o právach dieťaťa z roku 1989,

— so zreteľom na článok 144 ods. 5 a článok 132 ods. 4 rokovacieho poriadku,

A. keďže zrušenie trestu smrti na celom svete je jedným z hlavných cieľov politiky EÚ v oblasti ľudských práv;

B. keďže podľa OSN bolo v období od 1. januára do 1. decembra 2021 v Iráne popravených najmenej 275 osôb vrátane najmenej dvoch mladistvých páchateľov a 10 žien; keďže Irán má celosvetovo najvyšší počet popráv na obyvateľa; keďže iránske orgány vydali tresty smrti za obvinenia súvisiace s protestmi a vykonali popravy tých, ktorí čelili obvineniam v súvislosti s rozsiahlymi protestmi, ale neuskutočnili žiadne transparentné vyšetrovanie závažných obvinení z použitia neprimeranej a smrtiacej sily proti demonštrantom príslušníkmi bezpečnostných síl; keďže väzni v Iráne sú často vystavovaní mučeniu, čo vedie k obavám, že väzni sú odsudzovaní na trest smrti na základe falošných priznaní viny za trestné činy, ktoré nespáchali;

C. keďže Irán vydáva a vykonáva trest smrti voči mladistvým v rozpore so svojimi záväzkami vyplývajúcimi z Dohovoru OSN o právach dieťaťa; keďže od roku 2009 do septembra 2020 bolo hlásených najmenej 67 popráv mladistvých páchateľov; keďže v januári 2022 čakalo v Iráne na trest smrti 85 mladistvých páchateľov;

D. keďže trest smrti sa neprimerane uplatňuje na príslušníkov etnických a náboženských menšín, najmä na Balúčov, Kurdov, Arabov a bahájov; keďže trestný zákonník kriminalizuje homosexualitu a trest smrti sa používa v boji proti LGBTIQ osobám; keďže ženy sú ohrozené trestom smrti v dôsledku diskriminačnej povahy viacerých zákonov, ktoré sa ich priamo týkajú;

E. keďže podľa organizácie Reportéri bez hraníc Irán po poprave Rúhollába Zama 12. decembra 2020 popravil viac novinárov ako ktorákoľvek iná krajina; keďže Irán je z hľadiska novinárov naďalej jednou z najrepresívnejších krajín na svete a neustále tam dochádza k obťažovaniu novinárov a médií;

F. keďže švédsko-iránsky štátny príslušník Dr. Ahmadreza Džalálí, vedec na Vrije Universiteit v Bruseli a Univerzite východného Piemontu, bol v októbri 2017 odsúdený na smrť na základe falošných obvinení zo špionáže po veľmi nespravodlivom súdnom konaní založenom na priznaní získanom mučením; keďže je vo väzení Evín pravidelne umiestňovaný do samoväzby;

G. keďže existujú správy o mnohých prípadoch neľudských a ponižujúcich podmienok, najmä vo väzení Evín, a o nedostatku primeraného prístupu k lekárskej starostlivosti počas väzby, čo je v rozpore so Štandardnými minimálnymi pravidlami OSN pre zaobchádzanie s väzňami;

H. keďže v Iráne sú svojvoľne zadržiavaní ďalší občania EÚ; keďže Irán neuznáva dvojité občianstvo, čím obmedzuje prístup zahraničných veľvyslanectiev k ich štátnym príslušníkom s dvojitým občianstvom, ktorí sú v Iráne zadržiavaní;

I. keďže Mohammad Džavád, šampión v boxe, bol v januári 2022 odsúdený na trest smrti po tom, ako bol obvinený zo „šírenia korupcie na svete“; keďže Navíd Afkari, zápasník, ktorý vyhlásil, že bol mučením prinútený urobiť falošné priznanie, bol popravený v septembri 2020; keďže ich tresty priamo súvisia s pokojným uplatňovaním ich práva na slobodu prejavu a slobodu zhromažďovania;

J. keďže odsúdenia Mohammada Džaváda a Navída Afkariho sú súčasťou intenzívnejších represií namierených proti športovcom v Iráne;

K. keďže Narges Muhammadí, laureátka ceny Per Anger, ktorá stála na čele kampane proti trestu smrti v Iráne, bola nedávno odsúdená na ďalších osem rokov väzenia a 70 rán bičom;

L. keďže Nasrín Sutúde, uznávaná právnička v oblasti ľudských práv, ktorá okrem iného bojovala za postupné zrušenie trestu smrti a intenzívne spolupracovala s mladými väzňami odsúdenými na trest smrti za zločiny, ktoré spáchali pred dovŕšením 18. roku života, bola v marci 2019 odsúdená na 33 rokov a šesť mesiacov odňatia slobody; keďže Nasrín Sutúde získala Sacharovovu cenu za slobodu myslenia za rok 2012, ktorú jej udelil Európsky parlament ako prejav uznania za jej výnimočnú prácu v oblasti ochrany ľudských práv;

M. keďže rozsiahle nedobrovoľné zmiznutia a popravy politických disidentov bez riadneho konania, ku ktorým došlo v roku 1988, doteraz neboli predmetom vyšetrovania a nikto za ne nebol postavený pred súd;

N. keďže EÚ od roku 2011 prijala voči Iránu v reakcii na porušovanie ľudských práv reštriktívne opatrenia, medzi ktorými sú zmrazenie aktív a zákaz vydávania víz pre jednotlivcov a subjekty zodpovedné za závažné porušovanie ľudských práv, ako aj zákaz vývozu zariadení, ktoré by sa mohli použiť na vnútorné represie, a zariadení na sledovanie telekomunikačných služieb do Iránu; keďže tieto opatrenia sa pravidelne aktualizujú a ich platnosť bola predĺžená do 13. apríla 2022;

O. keďže od nástupu Ebráhíma Raísího do funkcie prezidenta v auguste 2021 sa výrazne zvýšil počet popráv vrátane popráv žien;

P. keďže podľa správ je každoročne v Iráne brutálne zavraždených 400 až 500 žien pri tzv. vraždách zo cti; keďže podľa iránskeho trestného zákonníka sú vraždy zo cti za určitých okolností povolené bez trestu; keďže ženy a muži sa často nedovolajú spravodlivosti v prípade trestných činov, ktoré boli voči nim spáchané v mene cti; keďže 5. februára 2022 zavraždil Monu Heydariovú jej manžel, ktorý sa potom s jej sťatou hlavou prechádzal ulicami juhozápadného mesta Ahváz; keďže v máji 2020 trinásťročnej Romine Ašrafíovej sťal vlastný otec v spánku hlavu kosákom;

Q. keďže ministerstvo zahraničných vecí USA uviedlo, že Irán je v posledných rokoch stále najväčším štátnym podporovateľom terorizmu na svete, ktorý poskytuje politickú, finančnú, operačnú a logistickú podporu rôznym skupinám uvedeným na zozname teroristov EÚ, ako aj na americkom zozname zahraničných teroristických organizácií;

1. pripomína svoj výrazne odmietavý postoj k trestu smrti za každých okolností; vyzýva iránsku vládu, aby zaviedla okamžité moratórium na trest smrti ako krok smerom k jeho zrušeniu a aby zmiernila všetky tresty smrti;

2. vyzýva orgány Iránskej islamskej republiky, aby urýchlene zmenili článok 91 iránskeho islamského trestného zákonníka tak, aby za každých okolností výslovne zakázali ukladanie trestu smrti za trestné činy spáchané osobami mladšími ako 18 rokov a aby sudcom neumožňovali uložiť trest smrti alebo trest odňatia slobody na doživotie bez možnosti prepustenia;

3. vyjadruje hlbokú sústrasť rodinám, priateľom a kolegom všetkých nevinných obetí;

4. zdôrazňuje potrebu zaistiť bezpečné a priaznivé prostredie, v ktorom je možné brániť a presadzovať ľudské práva bez strachu z represálií, potrestania alebo zastrašovania; dôrazne podporuje ambície iránskeho ľudu, ktorý chce žiť v slobodnej, stabilnej, inkluzívnej a demokratickej krajine, ktorá rešpektuje svoje vnútroštátne a medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv a základných slobôd;

5. naliehavo vyzýva iránske orgány, aby okamžite zrušili všetky obvinenia proti Dr. Ahmadrezovi Džalálímu a aby ho prepustili a odškodnili a aby sa prestali vyhrážať jeho rodine v Iráne a vo Švédsku;

6. opakuje svoju naliehavú výzvu podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a členským štátom EÚ, aby vyvinuli maximálne úsilie na zabránenie poprave Dr. Ahmadrezu Džalálího;

7. naliehavo vyzýva iránske orgány, aby bezodkladne spolupracovali s veľvyslanectvami členských štátov v Teheráne na vypracovaní komplexného zoznamu osôb s dvojitou štátnou príslušnosťou EÚ a Iránu, ktoré sú v súčasnosti zadržiavané v iránskych väzniciach;

8. vyzýva všetky členské štáty, aby spoločne vydali verejné vyhlásenia a podnikli diplomatické iniciatívy na monitorovanie nespravodlivých procesov a aby navštívili väznice, v ktorých sú zadržiavaní obhajcovia ľudských práv a iní väzni svedomia vrátane štátnych príslušníkov EÚ v Iráne v súlade s usmerneniami EÚ o ochrancoch ľudských práv; žiada, aby sa urýchlene zrušili všetky obvinenia vznesené proti všetkým svojvoľne zadržiavaným občanom EÚ;

9. vyzýva iránske orgány, aby prepustili všetkých politických väzňov vrátane obhajcov ľudských práv, najmä poprednú obhajkyňu ľudských práv Narges Muhammadíovú, politického novinára Mehdího Mahmúdiana, ktorý bol nedávno odsúdený na ďalších sedem mesiacov väzenia za svoje úsilie o zrušenie trestu smrti, a laureátku Sacharovovej ceny Nasrín Sutúdeovú;

10. vyjadruje poľutovanie nad systematickým používaním mučenia v iránskych väzniciach a vyzýva na okamžité ukončenie všetkých foriem mučenia a zlého zaobchádzania so všetkými zadržiavanými; odsudzuje prax, keď je zadržaným osobám upieraná možnosť telefonovať a prijímať návštevy rodinných príslušníkov; vyjadruje vážne znepokojenie nad tým, že zadržiavané osoby nemajú počas vypočúvaní prístup k právnemu zastupovaniu;

11. dôrazne odsudzuje neustále sa zhoršujúcu situáciu v oblasti ľudských práv v Iráne, a to najmä v prípade osôb, ktoré patria k etnickým a náboženským menšinám, na základe systematickej politickej, hospodárskej, sociálnej a kultúrnej diskriminácie; vyjadruje poľutovanie nad znepokojujúcim nárastom ukladania trestu smrti demonštrantom, disidentom, obhajcom ľudských práv a príslušníkom menšinových skupín;

12. vyzýva iránske orgány, aby riešili všetky formy diskriminácie voči osobám patriacim k etnickým a náboženským menšinám vrátane Balúčov, Kurdov, Arabov, bahájov, kresťanov a LGBTIQ osôb a aby okamžite a bezpodmienečne prepustili všetkých tých, ktorí sú väznení za uplatňovanie svojich práv na slobodu náboženského vyznania a viery alebo za svoju sexuálnu orientáciu;

13. čo najdôraznejšie odsudzuje ukladanie trestu smrti za vzťahy medzi osobami rovnakého pohlavia, ktoré sú v Iráne stále nezákonné;

14. vyzýva iránske orgány, aby okamžite zrušili zákon o mladých obyvateľoch a ochrane rodiny a zabezpečili prístup k verejným službám v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia vrátane bezpečných, legálnych, bezplatných a kvalitných služieb umelého prerušenia tehotenstva za každých okolností; pripomína, že odopieranie umelého prerušenia tehotenstva ženám predstavuje formu rodovo motivovaného násilia a môže predstavovať mučenie alebo kruté, neľudské a ponižujúce zaobchádzanie; dôrazne odsudzuje hrozby iránskych orgánov uložiť trest smrti za umelé prerušenie tehotenstva a vyzýva iránske orgány, aby toto ustanovenie bezodkladne zrušili; vyzýva EÚ a členské štáty, aby spolupracovali s OSN pri pozornom monitorovaní nového zákona o mladých obyvateľoch a ochrane rodiny, jeho vplyvu na úmrtia matiek a vývoja v súvislosti s uplatňovaním trestu smrti za umelé prerušenie tehotenstva;

15. zdôrazňuje, že občania Iránu prostredníctvom občianskych iniciatív neustále požadujú, aby bol trest smrti zrušený a aby sa nepoužíval proti obhajcom ľudských práv a aby sa neprimerane neuplatňoval na menšiny; podporuje iránsku občiansku spoločnosť a jej pokojné úsilie o presadzovaní ľudských práv;

16. vyzýva Irán, aby umožnil návštevy Rady OSN pre ľudské práva vrátane osobitného spravodajcu OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Iránskej islamskej republike a aby v plnej miere spolupracoval pri všetkých jej osobitných postupoch;

17. naliehavo vyzýva EÚ, aby v rámci dvojstranných vzťahov s Iránom upozorňovala na porušovanie ľudských práv; vyzýva podpredsedu Komisie/vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, aby zaistil, aby Európska služba pre vonkajšiu činnosť v rámci dialógu na vysokej úrovni medzi EÚ a Iránom naďalej nastoľovala otázky ľudských práv; opätovne potvrdzuje, že dodržiavanie ľudských práv je základným prvkom rozvoja vzťahov medzi EÚ a Iránom;

18. víta skutočnosť, že Rada prijala globálny sankčný režim EÚ v oblasti ľudských práv (Magnitského akt EÚ) ako dôležitý nástroj EÚ na ukladanie sankcií porušovateľom ľudských práv; žiada, aby sa prijali cielené opatrenia s využitím súčasného sankčného režimu EÚ v oblasti ľudských práv voči Iránu alebo globálneho sankčného režimu EÚ v oblasti ľudských práv (Magnitského akt EÚ) proti iránskym predstaviteľom štátnej moci, ktorí sa dopustili závažného porušovania ľudských práv vrátane popráv a svojvoľného zadržiavania osôb s dvojakým občianstvom a cudzích štátnych príslušníkov v Iráne, a to aj proti sudcom, ktorí odsúdili novinárov, obhajcov ľudských práv, politických disidentov a aktivistov na smrť;

19. domnieva sa, že ďalšie cielené sankcie budú potrebné v prípade, že iránske orgány neprepustia Dr. Ahmadreza Džalálího, ako to žiadajú EÚ a jej členské štáty;

20. zdôrazňuje destabilizačnú úlohu iránskeho režimu v širšom regióne a odsudzuje skutočnosť, že iránsky režim je zodpovedný za smrť mnohých civilistov v Sýrii, Jemene a Iraku;

21. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Európskej únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, generálnemu tajomníkovi OSN, najvyššiemu vodcovi a prezidentovi Iránskej islamskej republiky a poslancom iránskeho Madžlísu.